

SAĞLIK TURİZMİ KANUN TASLAĞI VE MEVZUATI

Özgür ERBAŞ*

Öz: Sağlık turizminde tercih edilen bir ülke olmak Sağlık Bakanlığı'nın hedefleri arasında sayılmaktadır. Ancak sağlık turizminin nasıl ele alınacağı, nasıl bir yapı kurulacağı, sistemin nasıl işleyeceği belirlenememiştir. Yaklaşık sekiz sene çetli yapılar oluşturulmakta, ancak işleyiş ve mevzuat belirlenememektedir. Bu yazıda Türkiye'de sağlık turizmi ile ilgili mevzuat incelenmiştir. **Anahtar sözcükler:** sağlık turizmi, teşvik, kalkınma planı, sağlık hakkı

Medical Tourism Draft Law and Legislation

Abstract: Being a country preferred for medical tourism is among the goals of the Ministry of Health. However, it could not be determined how to address medical tourism, what kind of structure should be formed, how the system should function. Various systems were being established for about 8 years, but the functioning of the system and related legislation could not be specified. In this article, the legislation on medical tourism was examined.

Key words: medical tourism, incentive, development plan, right to health

Giriş

Şehir hastaneleri diye anılan sağlık tesislerinin sağlık turizminde bir aşama olacağı söylenegelmekteydi. Açılışı yapılan Mersin Şehir Hastanesi'nin yöneticisi Recep Aydın, sağlık turizmi alanında yapacakları hizmetleri şöyle açıkladı: "... Büyük bir projenin ürünü olan Mersin Şehir Hastanesi, kapılarını Türk vatandaşlarıyla aynı şartlarda hizmet almak üzere Arap halkına da açıyor. Avrupa ülkelerindekinden çok daha ileri seviyede ve kaliteli sağlık hizmeti, çok daha az maliyetle Mersin Şehir Hastanesinde Arap halkını bekliyor. Her geçen gün kendini yenileyen ve sağlık hizmetinde dünyada öncü olmayı görev bilmiş ve üst düzey sağlık hizmeti vermeyi hedef alan hastanemiz, sağlığın yanında hastalarımızın kendilerini otel konforunda ve rahat hissetmeleri için tasarlandı." (**Anadolu Ajansı web sayfası, 2017**).

Sağlık hizmeti alabilmek için bir başka ülkeye gitmek zorunda kalmanın sağlık hakkına aykırı olduğu ile devletin görevinin başka ülkeye gidebilmeyi sağlamak olduğu tezleri literatürde tartışılmaya devam ediyor. Yakın tarihli bir çalışmada sağlık hakkı açısından sağlık turizminin ele alındığını belirtmekle yetinebiliriz (**Gemalmaz ve Ertan, 2015**). Sağlık turizminin hak temelli tartışması, hukuksal yaklaşımların değerlendirilmesi ve kişisel sağlık verilerinin korunması yazı sınırı dışında bırakılmıştır. Sağlık

Bakanlığı tarafından hazırlanan Sağlık Turizmi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun Tasarısı Taslağı metninin incelenmesi ve genel olarak sağlık turizmiyle ilişkili mevzuatın derlenmesi amaçlanmıştır.

Sağlık Turizmi Planlaması ve Mevcut Mevzuat

Onuncu Kalkınma Planı'nda (2014-2018) öncelikli dönüşüm başlıkları arasında sağlık turizminin geliştirilmesi sayılmıştır (**Onuncu Kalkınma Planı**). Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde, 31 Mart 2010 tarih ve 18529 sayılı Makam oluru ile Sağlık Turizm Birimi kurulmuş, 05 Mayıs 2011 tarihinde Sağlık Turizmi Koordinatörlüğü adıyla Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne devredilmiştir. 2 Kasım 2011 günlü Resmi Gazete'de yayımlanan 663 sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameyle (663 sayılı KHK) Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı olarak yapılandırılmıştır. 663 sayılı KHK'nin 8. maddesinin 1. fıkrasının (i) bendine göre Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün görevleri arasında "Sağlık turizmi uygulamalarının geliştirilmesine yönelik düzenlemeler yapmak, ilgili kurumlarla koordinasyon sağlamak" da bulunmaktadır. Sağlık Turizmi ve Turist Sağlığı Kapsamında Sunulacak Sağlık Hizmetleri Hakkında Yönerge 23 Temmuz 2013 tarihli ve 25541 sayılı Bakan Onayı ile

*Avukat, Türk Tabipleri Birliği

Geliş Tarihi / Received : 08.03.2017

Kabul Tarihi / Accepted : 15.06.2017

yürürlüğe girdi (**Sağlık Turizmi Ve Turist Sağlığı Kapsamında Sunulacak Sağlık Hizmetleri Hakkında Yönerge**). Bu Yönergeyle Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 2011/41 sayılı Sağlık Turizmi ve Turistin Sağlığı Kapsamında Sunulacak Sağlık Hizmetleri Genelgesi yürürlükten kaldırıldı.

Sağlık turizmini doğrudan düzenleyen tek yasal metin olan bu Yönergeye göre sağlık turizmi "Sağlığına kavuşmak veya sağlığını geliştirmek için kişilerin herhangi bir sebeple ikamet ettiği ülkeden başka bir ülkeye seyahat etmesini" ifade ediyor. Yönergenin yayımının ardından 26 Aralık 2013 tarih ve 43148 sayılı Bakanlık Makam Onayı ile Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı, Sağlığın Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü'ne bağlandı (**Sağlığın Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı web sayfası**). Daire Başkanlığı'nın internet sayfası kuruldu (**Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı web sayfası**). Burada yer alan bilgiye göre Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı'nın görev ve sorumlulukları şöyle:

- Yurt dışından tedavi amaçlı gelecek hastaların sağlık turizmi açısından kabul kriterlerini oluşturmak ve bu hastaların talep ve şikâyetlerini incelemek
- Sağlık turizmi ve turist sağlığı kapsamındaki hastalara gerektiğinde yardım ve danışmanlık hizmetlerini sunmak ve kayıtlarını tutmak
- Sağlık alanında ikili işbirliği kapsamında ülkemize gelen ve tedavisi uygun görülen hastalara ilişkin işlemleri planlamak ve koordine etmek
- Sağlık turizmi ve turist sağlığı ile ilgili hizmetleri planlamak
- Gerekli izinleri vermek, sağlık turizmi ile ilgili iş ve işlemleri ilgili kurum ve kuruluşlarla koordineli olarak yürütmek
- Yaşlı ve engelli turizmi ve termal sağlık turizmi ile ilgili otelleri, kaplıcaları, içme merkezlerini ve iklim kür merkezlerinin (klimaterapi merkezlerinin) faaliyetlerini sağlık turizmi açısından belgelendirmek, izlemek ve denetlemek

Daire Başkanlığı bünyesinde Sağlık Turizmi Koordinasyon Kurulu (SATURK) kurulmasına dair 2015/3 sayılı Başbakanlık Genelgesi 7 Şubat 2015 tarihli ve 29260 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. Genelgeye göre "Kurul, Sağlık Bakanlığı Müsteşarının başkanlığında; Aile ve Sosyal Politikalar, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Dışişleri, Ekonomi, Kalkınma, Kültür ve Turizm ile Sağlık Bakanlıklarından Genel Müdür düzeyinde temsilciler ile Türk İşbirliği ve Koordinasyon

Ajansı, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu ve Yükseköğretim Kurulu temsilcilerinden oluşur". SATURK çalışmalarına başladı (**Başbakanlık Genelgesi, 2015; Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı web sayfası, 2016**). Mevzuat ve akreditasyon çalışma grubu oluşturuldu, sağlık turizmi alanında çalışacak tesislerin tanıtımı için rehber kitapçık hazırlığı yapıldığı duyuruldu, "Sağlık Turizmi Nedir?" kitapçığı hazırlandı (**Sağlık Turizmi Koordinasyon Kurulu web sayfası; Sağlık Rehberi Kitapçığı 2017-2018; SATURK**).

Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı (TÜSEB) ile akreditasyon başlığında birlikte çalışma yapıldığı açıklanmıştır. Ancak TÜSEB Kurul'un daimi üyesi değildir.

Özet olarak sağlık turizminin tanımı, kapsamı, hedefleri, uygulamaya dair genel kuralları belirleyen herhangi bir temel yasal düzenleme yoktur. SATURK ve alt birimlerinde üyeleri arasında sağlık meslek mensuplarının meslek örgütleri, sendikaları, uzmanlık dernekleri bulunmamaktadır.

Mali kolaylıklar getiren mevzuat

Sağlık turizmi yasal boşlukta olmasına karşın, mali kolaylıklar getiren düzenlemeler yürürlüğe girmiştir (**Sağlık Turizminde Mevzuat Ve Teşvikler**). 15 Haziran 2012 tarih ve 28324 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 6322 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla Gelir Vergisi Kanunu, Kurumlar Vergisi Kanunu, Katma Değer Vergisi Kanununda yapılan değişikliklerle sağlık turizmi alanında yapılan faaliyetler için vergi indirimleri sağlanmıştır.

İndirimden faydalanabilecek şirketlerin ana sözleşmelerinde esas faaliyet konusu olarak sağlık veya tıbbi raporlama hizmetinin yazılı olması sağlık alanında faaliyet gösteren işletmelerin elde ettiği kazançlara indirim uygulanabilmesi için Sağlık Bakanlığından alınan ruhsat çerçevesinde faaliyette bulunulması zorunluluğu getirildi. Sağlık Bakanlığınca ruhsatlandırılmış olmak şartıyla sağlık turizmi ile uğraşan işletmelerin de indirimden faydalanmasına olanak sağlanmıştır.

Hizmetlerin vergi indiriminden yararlanabilmesi için Türkiye'den münhasıran yurt dışı yerleşik yaşayan kişi ve/veya kurum için yapılmış olması, tıbbi raporlama hizmetinin Türkiye'de yerleşmiş olmayan kişi ve kurumlara, sağlık hizmetinin de Türkiye'de yerleşmiş olmayan kişilere verilmesi ölçütü getirildi. Sağlık alanında sunulan asistanlık, danışmanlık ve

aracılık gibi hizmetler indirim kapsamı dışında tutuldu. Düzenlemeye göre şirketlerin Türkiye ile ikili sosyal güvenlik anlaşması bulunan ülkelerde yerleşik olanlara verdikleri hizmetin bedelinin Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından ilgili ülke kurumlarından tahsil edilmesi nedeniyle, hizmet bedeli karşılığı faturanın Sosyal Güvenlik Kurumuna düzenlenmesi durumunda da indirimden faydalanılabiliyor.

Gelir Vergisi Kanununda yapılan değişiklikle de Sağlık Bakanlığının izni ve denetimine tabi olarak sağlık alanında faaliyet gösteren ve Türkiye’de yerleşik olmayan kişilere hizmet veren işletmelerin münhasıran bu faaliyetlerinden elde ettikleri kazancın %50’si gelir vergisi beyannamesinde bildirilecek gelirlerden indirilmektedir.

31 Aralık 2012 tarih ve 28514 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Kurumlar Vergisi Genel Tebliği’nde (Seri No: 7) “Türkiye’den yurt dışı mukimi kişi ve kurumlara verilen hizmetler” bölümünde Türkiye’de yerleşmiş olmayan kişilerle, iş yeri, kanuni ve iş merkezi yurt dışında bulunanlara Türkiye’de verilen ve münhasıran yurt dışında yararlanılan mimarlık, mühendislik, tasarım, yazılım, tıbbi raporlama, muhasebe kaydı tutma, çağrı merkezi ve veri saklama hizmeti alanlarında faaliyette bulunan hizmet işletmeleriyle ilgili bakanlığın izni ve denetimine tabi olarak eğitim ve sağlık alanında faaliyet gösteren ve Türkiye’de yerleşmiş olmayan kişilere hizmet veren işletmelerin münhasıran bu faaliyetlerinden elde ettikleri kazancın % 50’sinin beyan edilen kurum kazancından indirilebileceği” kabul edilmiştir.

Tebliğ’de “İndirimden faydalanabilecek şirketlerin ana sözleşmelerinde yazılı esas faaliyet konusu” bölümünde “Sağlık Bakanlığınca ruhsatlandırılmış olmak şartıyla sağlık turizmi ile uğraşan işletmelerin de indirimden faydalanmasının mümkün olduğu” ifade edilmiştir.

Ekonomi Bakanlığının 2015/8 Sayılı Döviz Kazandırıcı Hizmet Ticaretinin Desteklenmesi Hakkında Karar’ın Uygulama Usul ve Esaslarına İlişkin Genelge kapsamında aracı kurumlar dâhil olmak üzere yapılacak destekler belirlenmiştir. Böylelikle aracı kurumlar vergi indirimi alamasa da teşvik kapsamına girmiştir.

Temel düzenleme olmaksızın turizm tesislerinde sağlık hizmeti verilmesine dair düzenleme yapılmış, Türk Tabipleri Birliği’nin açtığı davada hukuka aykırı eksik düzenleme yapıldığı tespitiyle düzenleme iptal edilmiştir (**TTB web sayfası**).

Yasal boşluk, kurumsal yapıdaki belirsizlik giderilebilmiş değildir.

Sağlık Turizmi Başkanlığı kanun taslağı

Sağlık Turizmi Başkanlığı kurulmasını ve bununla birlikte kimi kanun ve kanun hükmünde kararnelerde değişiklik yapılmasını öngören iki taslak 2016 yılı Nisan ayında peş peşe görüşe çıktı. İkinci taslağın başlığı “64. Hükümet Planına ve Sağlık Bakanlığı İhtiyaçlarına Yönelik Kanun Paketi” idi.

Sağlık Turizmi Başkanlığı’nın yapısını belirleyen Taslak’ta özetle kurumların talebine bağlı olmaksızın kamu, özel ve üniversite hastanelerine Sağlık Bakanlığı tarafından sağlık turizmi ruhsatı verilmesi, Sağlık Turizmi Başkanlığı tarafından bu tesislerin yetkilendirilmesinin yapılacağı, Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı tarafından akreditasyonun yapılacağı, sağlık turizmi kapsamında verilecek hizmetlerin tarifelerinin belirlenmesinin Başkanlık tarafından yapılacağı hatta Sağlık Bakanlığı ve bağlı kuruluşları ile bizzat tesisler adına sözleşmelerin de bu birim tarafından imzalanacağı öngörülmekteydi. Bu kapsamda üniversite hastanelerinde sağlık turizmi kapsamındaki hizmetlere daha yüksek oranda ek ödeme yapılması ile 209 sayılı Sağlık Bakanlığınca Bağlı Sağlık Kurumları İle Esenlendirme (Rehabilitasyon) Tesislerine Verilecek Döner Sermaye Hakkında Kanun’da benzeri bir değişiklik yapılarak sağlık turizmi kapsamında yapılacak işlemlerin daha yüksek puanı olması benimsenmişti. Taslak henüz bir kanun tasarısı yada teklifine dönüşmedi, ancak nasıl bir yapı öngörüldüğünü göstermesi nedeniyle aşağıda kısaca özetlenecektir.

Kanun taslağındaki Sağlık Turizmi Başkanlığı’nın Yapısı

Sağlık Turizmi Başkanlığı’nın kuruluş amacı “ülkenin sağlık turizmi gelirlerinin artırılmasına yönelik olarak, sağlık turizmi politika ve stratejisinin, asgari hizmet sunum standartları ile akreditasyon kriterlerinin belirlenmesi, tanıtımının yapılması, sağlık turizmi faaliyetlerinin desteklenmesi, koordine edilmesi, sağlık turizmi kapsamındaki kişilerin güvenli bir şekilde transferleri ile kamu ve özel sağlık tesislerinde güvenli ve kaliteli sağlık hizmeti almalarının sağlanması, bu faaliyetlerin denetlenmesi” olarak sıralandı.

Taslakta “sağlık turizmi” şöyle tanımlandı: “Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayan veya Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmakla birlikte yurtdışında ikamet eden gerçek kişiler ile bu kişileri temsilen gerçek ve tüzel kişilerin aldıkları her türlü sağlık hizmeti ile tıbbi rehabilitasyon ve termal rehabilitasyon hizmetlerini ve bunlarla ilgili destek hizmetlerini ifade eder”. Sağlık turizmi tesisinin tanımı da şöyle:

“(Sağlık) Bakanlıkça ruhsatlandırılan kamu, üniversite ve özel sağlık tesisleri ile Kültür ve Turizm Bakanlığınca ruhsatlandırılan tesislerden sağlık turizmi amacıyla (Sağlık Turizmi) Başkanlıkça en fazla üç yıllık sürelerle yetkilendirilen işletmeleri ifade eder”.

Sağlık turizmi akreditasyon belgesinin sağlık turizmi tesisi yetki belgesi almış işletmelerin, sağlık turizmi akreditasyon standartlarına uygunluğunu gösteren en fazla üç yıllık sürelerle Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığınca verilen belge olacağı belirlendi.

Taslakta, Sağlık Turizmi Kurulu kurulması ve Kurul’un Sağlık Bakanı başkanlığında Ekonomi, Kültür ve Turizm, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı ile Türkiye İhracatçılar Meclisi Başkanı’ndan oluşması benimsendi. Kurul’un alanında uzman kişileri görüşlerinden yararlanılmak üzere davet edebileceği belirtilmekle yetinildi. Kurul’un görevleri ise şunlar: “Kalkınma planı ve programları ile hükümet belgelerinde belirlenen politika ve önceliklerle doğrultusunda sağlık turizmi ilgili genel strateji ve öncelikleri belirlemek uygulamaya yönelik yol haritasını onaylamak, tanıtım faaliyetlerine yönelik projelerin Kurulun onayına sunulacak limitlerini belirlemek, tesislerin bu kapsamda fiyat tarifelerini belirlemek, Başkanlığın amaçlarına ulaşabilmesi için şirket kurma ve ortak olma hususlarına ilişkin temel ilkeleri belirlemek ve bu çerçevedeki teklifleri karara bağlamak, yeni daire başkanlıklarının kurulmasına veya kaldırılmasına karar vermek, Başkanlık personelinin mali haklarına ilişkin alt ve üst limitlerini Bakanlar Kuruluna teklif etmek, Başkanlık faaliyetlerinin temel ilke ve kuralları belirlemek, uluslararası işbirliklerine katılım, uluslararası işbirliğine ayni ve nakdi katkı sağlanmasını değerlendirmek ve karar vermek, Başkanlık bünyesinde hizmet birimlerinin kurulmasına karar vermek”. Kurul bu yetkileri gerekli gördüğünde sınırlarını belirleyerek Başkanlığa devredebiliyor.

Sağlık Turizmi Başkanlığı’nın kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip, özel bütçeli, Sağlık Bakanlığı’nın ilgili bakanlık olduğu ve kanunda hüküm bulunmayan hallerde özel hukuk hükümlerine tabi olacağı kabul edildi. Yapısı açısından Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu ve Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı’na benzemektedir.

Başkanlığın uzun görev listesi şöyle: “Kurulun belirlediği strateji ve öncelikler doğrultusunda strateji belirlemek, hukuki düzenleme yapmak, tesis ve aracı kurum akreditasyon kriterlerini belirlemek, tesis yetki belgesi ve aracı kurum yetki belgesi vermek/iptal etmek, Turizm Teşvik Kanunundan yararlanmak

üzere yapılan sağlık turizmi tesisi başvurularının ön izni vermek/iptal etmek, hizmet fiyat tarifelerini Kurul’un onayına sunmak, uluslararası tanıtım faaliyetleri yapmak/desteklemek/koordine etmek, yurt içi ve dışında özel ve kamu kurum/kuruluşları ile sağlık turizmi anlaşmaları ve onayına destek olmak, Sağlık Bakanlığı ve bağlı kuruluşları adına bunlarla sözleşme imzalamak, sağlık turizmi hizmeti alan ya da talep edenleri bilgilendirme, olası sorunlar için önlem alma, iletilen şikayetlerin çözümü konusunda gerekli girişimlerde bulunmak, sağlık turizmi alanında ulusal ve uluslararası kongrelere ve benzeri toplantılara teknik/maddi katkı sağlamak, desteklemek, düzenlemek, yayın çıkarmak ve desteklemek, görev alanına giren konularda Kurul’un onayı ile yurt içinde/dışında Türk Ticaret Kanununa tabi şirket kurmak/ortak olmak, denetim yapmak/yaptırım uygulamak. Ancak Taslak’ta sayılan görevlere ilişkin belirleyici hüküm konmayarak işleyişi dair usul ve esasların belirlenmesi yönetmeliğe bırakıldı.

Başkanlık teşkilatının, başkan, ana hizmet birimleri ile danışma ve yardımcı hizmet birimlerinden oluşması kabul edildi. Başkanlığın ana hizmet birimleri Tanıtım ve Eğitim Hizmetleri, Medikal Turizm, Termal Sağlık, Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp ve Doğal Tedavi Unsurları, Engelli ve Yaşlı Sağlık Turizmi daire başkanlıkları.

Başkan’da aranan özellikler, 4 yıllık yükseköğretim mezunu, yabancı dil bilen, mesleki bilgi ve deneyime sahip, en az 5 yıl yöneticilik yapmış olarak 10 yıl çalışmış olmak. Başkan, Bakanın teklifi üzerine Başbakan tarafından 3 yıl süre ile atanıyor. Başkan, Başkanlık faaliyetlerinin mevzuata, hükümetin genel ekonomi politikalarına ve Kurul’un kararlarına uygun olarak yürütülmesini ve Başkanlığın faaliyet alanına giren konularda diğer kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği ve koordinasyonu sağlamakla görevli ve Sağlık Bakanına karşı sorumlu.

Başkanlık personeli başkan dâhil olmak üzere 4857 sayılı İş Kanununa tâbi. Ancak kamuda çalışanlar kurum muvafakatiyle toplam pozisyonun ¼’ini geçmemek kaydıyla istihdam edilebiliyor. İhtilaflar iş mahkemelerinde görülüyor. Personelin ücretini Bakanlar Kurulu tarafından belirlenen alt-üst sınırlar dâhilinde Başkan belirliyor. Kriterleri, göstergeleri ve hedefleri Başkan tarafından belirlenecek bir performans sistemine göre çalışacak personelin sözleşmesi buna göre uzatılabiliyor/feshedilebiliyor. Başkanlık her türlü bilgiyi kamudan isteme ve alma yetkisiyle donatılıyor, ancak “sağlanan bilgilerden sır mahiyetinde olanları açıklayamaz, kendi veya

başkasının menfaatine kullanamaz" ifadesinden ibaret tanımsız bir hükümle sağlık verileri dâhil tüm veriler güvencesiz bırakılıyor.

Başkanlığın gelirleri genel bütçeden aktarılacak ödenek, faaliyet gelirleri, taşınır/taşınmaz gelirleri, yardım/bağış olarak sıralanmakla beraber taslakta ayrıntılı bir düzenleme yok. Başkanlık, gelirleri dolayısıyla kurumlar vergisi açısından iktisadi işletme sayılmayacak, aldığı bağış ve yardımlar vergi matrahı tespitinde gelirden/kurum kazancından indirilebilecek; harçlar, belediye vergi-harçları-katılma payı, damga vergisinden, bağışlarda veraset intikal vergisi, taşınmazları dolayısıyla emlak vergisinden muaf tutuluyor. Sağlık turizmi yatırımlarına sağlanacak kolaylıklar da şöyle sıralanıyor: Sağlık turizmi tesisleri ile sağlık turizmi tesisi ön izni almış kişiler Turizm Teşvik Kanununun turizm belgeli işletmelerin içki satış ve ruhsatı ile ilgili 19/1 maddesi hariç diğer hükümlerinden yararlandırılıyor. Sağlık turizmi yetki belgesi alan işletmelerin bu kapsamdaki hizmetten elde ettiği gelirlerin hizmet ihracı sayılması ve KDV muafiyetinden yararlanmaları öngörülüyor.

Sağlık Turizmi Yönetmeliği

Yasa taslağı Ekim 2017 itibarıyla yasalasmadı, ancak 13 Temmuz 2017 günlü Resmi Gazetede Uluslararası Sağlık Turizmi ve Turistin Sağlığı Hakkında Yönetmelik yayımlanarak yürürlüğe girdi. Düzenlemenin amacı "uluslararası sağlık turizmi ve turistin sağlığı kapsamında uluslararası düzeyde sunulan sağlık hizmetlerinin asgari hizmet sunum standartlarının belirlenmesi, uluslararası sağlık turizmi hizmetlerinde faaliyet yürütecek sağlık kuruluşları ile aracı kuruluşların yetkilendirilmesi ve bu faaliyetlerin denetlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemek" olarak belirlendi. Yönetmelikle "5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve milletlerarası ikili mütekabiliyet anlaşmaları kapsamına girmeyen, ancak; yurtdışından sağlık hizmeti almak amacıyla ülkemize gelenler ile turist olarak ülkemizde bulunduğu sırada sağlık hizmeti ihtiyacı ortaya çıkan kişiler ve bu kişilere sağlık hizmeti sunan kamu, üniversite ve özel sağlık kurum ve kuruluşları ile aracı kuruluşlar" düzenleme kapsamına alındı. Yönetmeliğin 4. Maddesinin 1. Fıkrasının (d) bendinde uluslararası sağlık turizmi şöyle tanımlanıyor: "Sağlık amaçlı yurtdışından ülkemize geçici bir süreliğine gelen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayan veya Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmakla birlikte yurtdışında ikamet eden gerçek kişilerin aldıkları her türlü sağlık hizmeti ile bunlarla ilgili destek hizmetleri".

Aynı fıkranın (ğ) bendine göre uluslararası sağlık turizmi sağlık tesisi de "Sağlık tesisi ruhsatına sahip olan ve Bakanlıkça uluslararası sağlık turizmi yetki belgesi verilen kamu, üniversite ve özel sağlık kurum ve kuruluşunu" ifade ediyor. Tanımlar arasındaki çelişki nedeniyle yurtdışında ikamet eden vatandaşların "turist" sayılıp sayılmayacağı belirsizliğini sürdürüyor.

Sağlık Turizmi Yetki Belgesi alabilmek için gereken belgelerin yanında yabancı dil bilen bir hekim ve bir personelin istihdam edildiği sağlık turizmi biriminin de kurulması gerekiyor. Ayrıca, yurtdışından hasta temin etmek isteyen aracı kuruluşların faaliyetleri de Sağlık Bakanlığı'ndan bu hususta yetki belgesi alma şartına bağlanıyor. Uluslararası hukukta "hassas kişisel veri" olarak tanımlanan kişisel sağlık verilerine dair düzenleme de içeren Yönetmelik, hizmet alan kişilerin Bakanlıkça oluşturulan web tabanlı sisteme kaydedilmesi zorunluluğu getiriyor. Ayrıca bu verilerin Kişisel Verilerin Korunması Kanununa uygun bir şekilde işlenebileceğini ve Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslara uygun bir şekilde merkezi sağlık veri sistemine aktarılacağını kabul ediyor.

Sağlık turizmi biriminde bir tabip/uzman tabibin uluslararası sağlık turizmi birimi sorumlusu olarak görevlendirilmesi zorunluğu getirilirken, hekimin taşınması zorunlu nitelikler arasında "Türkiye'de sanatını yapmaya mezun olmak" sayılıyor. Bu tanım 1219 sayılı Yasadan alınmış ve buna göre mecburi hizmetini yapmamış, diploması tasdik edilmiş hekimler de mesleğini yapmaya mezdur. Türkiye'de kamu görevinden ihraç edilen ve güvenlik araştırması gerekçesiyle mecburi hizmete başlatılmayan ve uzmanlık eğitimine alınmayanlarla birlikte oluşan büyük hekim işgücünün sağlık turizmi alanında çalışmalarının önünün açılmak istendiği ya da burada çalışmak zorunda bırakıldıkları kabul edilebilir.

Yönetmelikte turistin sağlığı ayrı bir başlık olarak düzenlenmişse de kapsam belirlenebilir değildir. Buna göre Türkiye'de toplantı, kongre, ticari veya turizm amaçlı süreli olarak kalan yabancıların, hastalıklarında ve acil durumlarında kamu, üniversite veya özel sağlık kuruluşlarında sunulan sağlık hizmetlerinden yararlanabileceği, acil sağlık hizmetleri ve acil hasta nakillerinin ücreti karşılığında sunulacağı, yurtdışında yaşayan ve hiçbir sosyal güvencesi olmayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına 112 acil sağlık hizmetlerinin ücretsiz sunulacağı kabul edilmiş. Kamu tarafından

verilen ambulans hizmeti ile acil hasta naklinden elde edilen gelirin, hastaya ilk müdahale eden müdürlük döner sermayesine yatırılacağı kuralı getirilmiştir. Yönetmelik acil sağlık hizmeti başvurularının kabul edilmesinin zorunlu olduğunu, hizmet bedelinin tahsil şartına bağlanamayacağını belirlemiştir. Bunun dışında trafik kazaları sonucunda verilecek sağlık hizmetlerinin bedelinin her durumda Sosyal Güvenlik Kurumundan tahsil edileceğini, kişilerden tedavi bedeli talep edilemeyeceğini, ancak trafik kazası nedeniyle acil sağlık hizmeti alan kişinin, isteğe bağlı ilave seyahat sigortası var ise bu sigortaya fatura edilerek poliçe kapsamında ödeme tahsil edileceği kabul edildi. Uluslararası sağlık turizmi hizmet bedellerinin SATURK'un görüşü alınarak Bakanlıkça belirleneceği, sağlık tesislerinin de Bakanlıkça belirlenen sağlık turizmi fiyat tarifesinde belirlenen usul ve esaslara uymakla yükümlü olduğu kuralı getirildi. Türkiye'de temel olarak yasak olan reklam faaliyetleri ise sağlık turizmi kapsamında yurtdışında yapılacak bilgilendirme ve tanıtım adı altında oldukça geniş istisnalarla kural dışında çıkarıldı. Türk Tabipleri Birliği, Yönetmeliğin iptali için dava açtı (**TTB web sayfası**).

Sonuç

Sağlık turizminin tanımı başta olmak üzere elimizde kanuni yada hukuki değerlendirme yapmaya elverişli bir düzenleme yoktur. Mevcut mevzuat, sağlık hizmetini de almak üzere Türkiye'ye gelecek kişilere hizmet verecek kişi ve kuruluşlara mali kolaylıklar sağlanmasından ibarettir. Çalışmalarına başlayan SATURK'un yapısına bakıldığında meselenin sağlık marifetiyle gelir elde etmek olarak ele alındığı görülmektedir. Sağlık Bakanlığı'nın sağlık turizminden gelir elde edilmesine ilişkin bir hedef belirlediği, ancak bu hedefe nasıl erişeceğine dair gerçek bir strateji geliştiremediği Sayıştay Başkanlığı'nın 2016 Yılı Denetim Raporunda yer almıştır (**Sayıştay web sayfası**). Sağlık Turizmi ve Turistin Sağlığı Yönetmeliğiyle yapılan düzenleme de hukuki çerçevenin oluşturulmasını sağlamaya elverişli değildir.

Kaynaklar

Anadolu Ajansı web sayfası (2017) 28.02.2017 tarihli haber "Mersin Şehir Hastanesi dünyaya açılıyor" <http://aa.com.tr/tr/turkiye/mersin-sehir-hastanesi-dunyaya-aciliyor/760899>.

Başbakanlık Genelgesi (2015) Erişim Tarihi 17 Mart 2017 <http://www.satark.gov.tr/images/pdf/genelge.pdf>.

Gemalmaz, H.B., Ertan, İ., M. (2015) "Rabbim Cleveland Dedi": Sağlık Turizmi-İnsan Hakları İlişkisi Üzerine Başlangıç Notları. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 70 (4): 1003-39.

Onuncu Kalkınma Planı. Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Programı Eylem Planı, Erişim Tarihi 17 Mart 2017 <http://www.satark.gov.tr/images/pdf/eylemplani.pdf>.

Sağlığın Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı web sayfası. Erişim Tarihi 17 Mart 2017 <http://www.sggm.saglik.gov.tr/TR,3952/saglik--turizmi-daire-baskanligi.html>.

Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı web sayfası. Erişim Tarihi 17 Mart 2017 <http://saglikturizmi.gov.tr/>.

Sağlık Rehberi Kitapçığı 2017-2018 Erişim Tarihi 17 Mart 2017 <http://saglikturizmi.gov.tr/TR,13466/saglik-rehberi-kitapcigi-2017-2018.html>.

Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı web sayfası (2016) Sağlık Turizmi Koordinasyon Kurulu (SATURK) Genel Değerlendirme Toplantısı Gerçekleştirildi başlıklı haber Erişim Tarihi 17 Mart 2017 <http://saglikturizmi.gov.tr/TR,1185/saglik-turizmi-koordinasyon-kurulu-saturk-genel-degerlendirme-toplantisi-gerceklestirildi.html>.

Sağlık Turizmi Koordinasyon Kurulu web sayfası. Erişim Tarihi 17 Mart 2017 <http://www.satark.gov.tr/images/pdf/mevzuatveakreditasyon.pdf>.

Sağlık Turizmi Ve Turist Sağlığı Kapsamında Sunulacak Sağlık Hizmetleri Hakkında Yönerge. Erişim Tarihi 17 Mart 2017 <http://www.satark.gov.tr/images/pdf/yonerge.pdf>.

Sağlık Turizminde Mevzuat Ve Teşvikler. Erişim Tarihi 17 Mart 2017 <http://www.satark.gov.tr/images/pdf/mevzuat.pdf>

SATURK. Sağlık Turizmi Nedir? Erişim Tarihi 17 Mart 2017 <http://www.satark.gov.tr/images/pdf/tyst/02.pdf>.

Sayıştay Başkanlığı Sağlık Bakanlığı 2016 Yılı Performans Denetim Raporu. Erişim Tarihi 4 Ekim 2017. https://www.sayistay.gov.tr/tr/Upload/62643830/files/raporlar/kid/2016/Genel_BCt%3%A7e_Kapsam%C4%B1daki_%20Kamu_%C4%B0dareleri/SA%4%9ELIK%20BAKANLI%C4%9EI.pdf.

TTB web sayfası. Erişim Tarihi 17 Mart 2017. <http://www.ttb.org.tr/index.php/Haberler/hukuk-5727.html>.

TTB web sayfası. Erişim tarihi 4 Ekim 2017. http://www.ttb.org.tr/haber_goster.php?Guid=8ebc8704-992e-11e7-96da-e8adac55a332.